

MORFOLOŠKI OBLICI KRŠA U TOPONIMIJI NASELJA DUBRAVA U POLJICIMA KOD OMIŠA

KATARINA LOZIĆ KNEZOVIĆ
BOŽENA JUGINOVIĆ

*Filozofski fakultet u Splitu,
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
Poljička cesta 35, HR-21000 Split
klozic@ffst.hr
bjuginovic@ffst.hr*

UDK: 811.163.42'373.21:551.4
35.8>(497.583)
DOI: 10.15291/csi.4006
Izvorni znanstveni članak
Primljen: 11. 9. 2022.
Prihvaćen za tisak: 30. 9. 2022.

U radu se obrađuju morfološki oblici krša u toponimiji u naselju Dubrava u Poljicima u omiškom zaleđu. Prikupljeni su toponimi uspoređeni s dostupnim zemljovidima te su toponomastički obrađeni s obzirom na motivaciju njihova nastanka. Sveukupno je prikupljeno i analizirano 78 toponima. Obrađeni su toponimi koji se odnose na oblik tla (npr. *Brdo, Kuk, Ober*), oni motivirani terminima metaforičnoga postanja (npr. *Daske, Sedlo, Ždrilo*), koji se odnose na oblik i površinska svojstva tla (npr. *Crveni klanac, Duga bađina, Lipe rudine*), sastav tla (npr. *Bilaje, Ljut, Sedra*), na njegov položaj i odnos prema drugim toponimima (npr. *Dočići, Jerzerine, Mali rat*), koji su motivirani biljnim (npr. *Dračeva rudina, Komorikov brig*) i životinjskim svijetom (npr. *Orlov kuk, Vučja kamenica*), potom vjerskim životom zajednice (npr. *Antonska jezera, Ivanjske stine*) te oni s antroponimnom sastavnicom (npr. *Petrov dolac*). Prikupljeni su toponimi uglavnom jednorječni. Među dvorječnim, morfološke oblike tla nalazimo među toponimijskim metaforama, toponimima koji označuju oblik i površinska svojstva tla, onima koji se odnose na sastav i osobitosti tla ili vode, određenima položajem i odnosom prema drugim toponimima ili predjelima, motiviranim nazivima biljaka i biljnih zajednica, nazivima životinja i zoonimima, odnosom prema postojećim crkvenim građevinama ili njihovim posjedima te antroponimima. Prikupljeni toponimi u kojima su odraza našli apelativi za geomorfološke oblike krškoga dubrovnog područja najvećim su dijelom slavenskoga podrijetla. Apelativ stranoga podrijetla koji se odrazio u analiziranim toponimima primili smo posredstvom dalmatskoga (*Makirina*).

KLJUČNE RIJEČI:

toponimija, krški leksik, leksik, etimologija, Dubrava

1. UVOD

Toponomastičkom se građom Dubrave do sada još u znanosti nije sustavno bavilo, a morfološke reljefne karakteristike krškoga područja Poljica u cijelosti nude bogatu apelativnu građu za tu vrstu istraživanja. U radu se temeljem prvenstveno terenskoga istraživanja te pregleda katastarskih knjiga, kao i objavljene literature o Poljicima, a napose o Dubravi, obrađuju morfološki oblici krša u toponimiji u naselju Dubrava u Poljicima u omiškom zaleđu. Analizirani su krški termini koji se odnose na prirodni reljef, odnosno oblike tla, potvrđeni u dubrovskoj toponimiji. Uzeti su u obzir samo toponimi motivirani apelativima za konfiguraciju tla, uključujući one koji podrazumijevaju prisustvo vode, a isključujući one metaforičnoga podrijetla motivirane apelativima koji se u općem leksiku ne odnose na reljef. Prikupljeni su toponimi uspoređeni s dostupnim zemljovidima te su toponomastički obrađeni s obzirom na motivaciju njihova nastanka. Sveukupno je prikupljeno i analizirano 78 toponima motiviranih krškim leksikom. Prikupljeni su toponimi uglavnom jednorječni. Među dvorječnima, morfološke oblike tla nalazimo kod toponima motiviranih smještajem zemljopisnoga objekta, izgledom i površinskim svojstvima tla, sastavom tla ili nekom osobitošću, prisustvom vode, položajem ili odnosom prema drugom toponimu ili predjelu, nazivima biljaka i biljnih zajednica, nazivima životinja, odnosom prema postojećim crkvenim građevinama ili njihovim posjedima te antroponimima.

2. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

O naselju se Dubrava ne može mnogo iščitati iz dosadašnjih znanstvenih i stručnih istraživanja. Ipak, mnogi su istraživači pisali o bivšoj Poljičkoj Republici. Isticali su ponašanje i narav stanovnika, njihovu snalažljivost, poštovanje zakona i skladan život, opisivali prirodne ljepote, zapisivali materijalne i nematerijalne znamenitosti, poučne priče itd. U tim istraživačkim i povijesnim radovima mnogo je materijala i za toponomastička istraživanja. Nekoliko je autora u čijim je radovima zastupljena onomastička građa. To su povjesničar Alfons Pavich (2006), talijanski povjesničar Tulio Erber (2010), gatski vjeroučitelj i povjesničar Ivan Pivčević (1996), gatski župnik Stipe Kaštelan (1940), omiški župnik Juraj Marušić (niz članaka u godišnjaku *Poljica i Poljičkom zborniku*), etnograf i svećenik Frano Ivanišević (1906, pretpisak 1987), geograf koji se bavio etnografijom, geografijom i kulturom otoka Brača Andre Jutronić (1963), povjesničar Ante Laušić (1991), odvjetnik Miroslav Pera (1988), Frane Mihanović (1995), Mate Kuvačić-Ižepa (2002), Katarina Lozić Knezović i Marija Radostić (2016).

Navedena je proučena literatura i u njoj zabilježena toponomastička građa bila vrijedno polazište ovom istraživanju.

3. NASELJE DUBRAVA

Dubrava¹ (< *dubrava* ‘bjelogorična šuma; gaj’) malo je selo smješteno na južnim padinama Mosora. Nalazi se istočno od Splita i sjeverno od Omiša. Pripadalo je bivšoj Poljičkoj Knežiji, još poznatoj i kao općini, župi, republici, provinciji (Pera 1988: 117; Laušić 1991: 13).

Prije doseljenja Hrvata, na tim su prostorima neko vrijeme živjeli Iliri, Grci te Rimljani (Laušić 1991: 177). Nekoliko je ilirskih, odnosno delmatskih plemena živjelo u Gatima (Onastini), Tugarama (Narestini) i Srinjinama (Pituntini) (Kuvačić-Ižepa 2002: 17). Pera (1988: 35) navodi kako se dokaz njihova postojanja na tom prostoru očituje u kamenim granicama, odnosno kamenim međašima – jednom koji je označavao granicu između Onastina i Narestina nađenom u Krugu-Jesenicama na vrhu brijega Greben i drugom koji je označavao granicu između Pituntina i Narestina nađenom u Dubravi na lokalitetu Krč.

Da su se poljička sela 1015. godine ujedinila u zasebnu hrvatsku župu kazuje narodna predaja, a navodi i Pietro Franceschi u djelu *La Poglizza* (Pera 1988: 155; Pivčević 2008: 45). Prvi se put kao župa spominju za vrijeme kralja Petra Krešimira 1070. godine (Pivčević 2008: 45). Razlog za ujedinjavanje poljičkih sela bio je zasigurno jedan od načina obrane od vanjskih prodiranja i nepravednog oduzimanja zemljišta (Pera 1988: 39, 177). Poljičani su se često dovodili u razmirice sa Splićanima koji su svojatali pojedine poljičke ledine. Osim feudalnih razmirica, smatra se da je jedan od razloga za neprestane sukobe mogla biti i etnička razlika dvaju naroda i kultura – romanske iz Splita te hrvatske iz Poljica (Kuvačić 2011: 9). Do kobne je situacije došlo upravo u Dubravi 4. kolovoza 1180. godine, kada je kamenovan splitski nadbiskup sv. Arnir, u čiju se čast kasnije podigla crkvice.² Poljičani su tada, a i u drugim prilikama

¹ Stariji mjesni ojkonomni lik, koji se čuva među starijim mještanima (kod mladih samo u stilistički obojenoj komunikaciji, pri aludiranju na starija vremena i sl.), glasi *Dubrova*, a u radu navodimo službeni pisani lik ojkonomima.

² Rasprava je nastala zbog falsificirane isprave u kojoj kralj Koloman daruje Splitskoj nadbiskupiji određene posjede u pojedinim poljičkim selima. Tada je ondašnji nadbiskup Arnir, uvjeren u istinitost listine, pošao u Dubravu da riješi spor, a Poljičani su uz pomoć plemena Kačića nastojali obraniti svoj posjed te su kamenovali nadbiskupa, nakon čega su mu na tome mjestu podigli crkvicu (Pivčević 2008). Crkvice je sagrađena oko kamena na kojem je, prema predaji, ostao otisak Arnirovih koljena i koji se prirodno rosio. Ta je voda proglašena čudotvornom, a Arnira se počelo štovati kao sveca. Dubrava je jedino mjesto gdje se nalazi crkvice posvećena sv. Arniru.

u potrebi da se obrane od Splićana, tražili pomoć moćnih gusara Kačića koji su vladali područjem između Cetine i Neretve (Pivčević 2008: 56). Kačići su upravo na taj način, čineći uslugu Poljićanima, zauzvrat dobili posjede u Gatima, gdje se u 12. st. jedna obitelj Kačića i nastanila te povećala i ojačala (Pivčević 2008: 58).

Autonomnost Poljičke Knežije održala se do 1807. godine, kad je njezinu slobodu narušila francuska vojska (Laušić 1991: 13). Pera (1988: 106) navodi da su Francuzi opljačkali i spalili gotovo sva Poljica, tj. da su Sitno, Dubrava i tri zamosorska sela ostala pošteđena. Poljica, koja su 1781. godine samostalno odredila prirodne granice među selima, nakon 1807. godine raspodijelila su se pod općinu triju većih gradova (Pavich 2006: 47; Erber 2010: 18). “Dvanaest katuna³ bijaše ovako razređeno: Donji Dolac, Gornji Dolac (sa Trnbusima, Srijanima i Putišićima), Kostanje, Zvečanje, Čičla, Gata (i Naklice), Dubrava, Sitno, Srinjine, Duće (i Truše), Jesenice i Podstrana⁴” (Pavich 2006: 47–48). Sinju su pripala sela Gornjih Poljica, to su “Srijane, Gornji Dolac, Donji Dolac”, Splitu su pripala sela “Jesenice, Podstrana, Srinjine i Sitno”, a Omišu “Čičla, Dubrava, Duće, Gata, Kostanje, Podgrađe, Tugare, Zakućac, Zvečanje” (Erber 2010: 18).

Danas u Dubravi živi nešto više od 300 stanovnika u 99 kućanstava,⁵ a naselje pripada općini Omiš.

4. GOVOR DUBRAVE

Govor Dubrave u literaturi još nije opisan. Kao i u govoru obližnjih Gata,⁶ i u Dubravi je prisutno miješanje jezičnih osobina. Ovdje nudimo pregled najvažnijih osobitosti dubrovske govora.

Područje Dubrave pripada zapadnom – novoštokavskom ikavskom dijalektu.⁷ Tako ga u novijoj literaturi svrstava J. Lisac. U starijoj literaturi, Brozović navodi kako ovo područje pripada južnočakavskom ili ikavskočakavskom dijalektu,⁸ dok Mihanović (1971: 151) smatra da cjelokupni poljički govor pripada štokavskom dijalektu s ponekim osobinama čakavskoga govora. Frano Ivanišević (1987: 57) navodi kako “Donja

³ “Svako je selo (katun) za svoje mjesne poslove predstavljalo zasebnu upravno-teritorijalnu jedinicu koja je imala svoj gospodarski temelj (pašnjake, gajeve i dr.) i svoje vlastite mjesne organe vlasti” (Laušić 1991: 171).

⁴ Podstrana i Jesenice pripale su Poljicima tek 1444. godine zahvaljujući nagodbi sa Splićanima kojom su željeli ostvariti prirodnu vanjsku granicu (Laušić 1991: 46; Pavich 2006: 47).

⁵ Izvor: Popis 2021.

⁶ Vidi Lozić Knezović i Radostić 2016: 84–86.

⁷ Vidi Lisac 2003: 162–163.

⁸ Vidi Brozović 1998: 228.

Poljica govoru *ča*, sridnja *šta* (a samo mali kraj *ča*), gornja primišano *šta* sa *što*, ali u većen dilu kažu *što*”.

Upitna zamjenica *koji, koja, koje* glasi *česovī, česovā, česovō*, što su likovi formirani prema starom genitivu *česa* (zam. *čbo/česo*), što dubrovski govor povezuje s čakavskim narječjem.

Refleks *jata* je u govoru Dubrave ikavski, i u leksiku (npr. *òbid, vīra*) i u toponimiji (npr. *Bīla plòča, Bilaje, Brīg, Piščena rūdina/rudina*). Osim toga, nalazimo i poneke ekavizme kao npr. *sèst* i *sèdi*.

U Dubravi se u govoru starijih generacija dosljedno čuva autohtoni govor, dok se kod mlađih postupno gubi. U upotrebi je upitno-odnosna zamjenica *šta*, a samoglasnički sustav čini pet dugih i pet kratkih samoglasnika: /ī/, /ē/, /ā/, /ō/, /ū/; /i/, /e/, /a/, /o/, /u/.

Slogotvorno *r* izgovara se bez popratnoga vokala, vidljivo npr. u apelativima *br̥gulja, br̥njica, br̥stina, d̥rvar, d̥rvo, ž̥rvanj* i u toponimima kao npr. *B̥rdo*.

Ishodišni fonem **l* dao je *u* kao npr. *mùcat, bùva*, a jednako se odrazio i stražnji nazal **q* kao npr. *lúka, rùku*. Potvrđeni su i primjeri nazalizacije samoglasnika *e* na kraju riječi kao npr. *dóklę, odóvlę*. I upitna se čestica *a* (‘molim’) izgovara nazalizirano [a] kao *q̃*.⁹

Prednji je nazal **ę* u većini primjera prešao u *e* kao npr. *mêso, plésat, trêst*, dok se u rijetkima ostvaruje kao *a*,¹⁰ primjerice u imenici *jáčmenīk* (‘ječmenac’). Poluglasovi su dali samoglasnik *a* kao kod *lāž, lāgati* uz rijetke primjere jake vokalnosti u govoru starijeg stanovništva kao primjerice *vazêst*.

Zabilježeni su prijevojni likovi sa samoglasnikom *e* (prijelaz slijeda *ra > re*) u imenica *grēb, krêst, rébac, rêst*.

Primjetno je zatvaranje samoglasnika *o* u *u* kao npr. *ũndā* (‘onda’), što čuvaju i mlađe generacije.

U govoru Dubrave fonem *h* često je reduciran, kao npr. *onāki* (‘onakvih’), *rána* (‘hrana’), dok se apelativi kao npr. *râst* (‘hrast’) danas kod nekih govornika, pod utjecajem standarda, izgovaraju bez redukcije. U nekim je primjerima *h* zamijenjen suglasnikom *j* kao primjerice *grīj* (‘grijež’), *pròmaja* (‘propuh’). Prisutna je zamjena *h* i suglasnikom *v* kao npr. kod *krūv* (‘kruh’), *pròpuv* (‘propuh’), *puvāl̥jica* (‘cijev kojom se pušuci potpiruje vatra’ < *puhati*), *ũvaloža* (‘uholaža’), *ũvo* (‘uho’).

Fonem se *f* ostvaruje kao *v* u osobnim imenima *Vīlip* (‘Filip’) i *Vráne* (‘Frane’) te u primjerima kao *ũvatit* (‘uhvatiti’), *vātāt* (‘hvatati’). Pretežno je prisutan u posuđenicama kao što su primjerice *fābrika* (‘tvornica’), *fažōl* (‘grah’), *rēfūl* (‘nalet, udar’), a čuva se i u ne-

⁹ Vidi Lozić Knežović i Radostić 2016.

¹⁰ Lisac (2008: 106) navodi kako primjeri s **ę* > *a* govore o bliskosti štokavaca s čakavskim govornim područjem.

kim riječima u kojima je dobiven od stare skupine *pv* ili skupine *hv* kao npr. *fála* ('hvala').

Dočetno *-m* zamijenjeno je sa *-n* kao kod primjera *glědān*, *mòtikon*, *nògān*, *òrēn*, *plūgon*, *slūšān*, *stòjīn*. Prisutan je i navezak *-n* u primjerima kao *sādān*, *ūndānc pòslīn*.

Dočetno se **-l* vokalizira pa kontrahira (*-ao > -ā*) kod glagolskoga pridjeva radnog muškoga roda jednine, kao npr. *kòpā*, *pòmuzā*, *pòtrā*, *prā*, *pritrā*, *púva*. Potvrđena je i epenteza gdje se *j* umeće između glagolske osnove i nastavka kako bi se uklonio zijev kao npr. *nàija*, *odmòrija*, *òplija*, *pokòsija*, *pòmeja*, *posádija*, *ùmija*. Također zbog uklanjanja zijeva, umeće se i epentetsko *v* kao npr. *po tlèvu* ('po tlu'). Javlja se i protetsko *j* kao kod *jàgla* ('igla'), *jīst* ('jesti'), *jòpēt* ('opet'). Do kontrakcije ne dolazi npr. u imenica *kòtāl*, *vřtāl*.

Kod pojedinih imperativnih oblika glagola u govoru dolazi do skraćenih oblika riječi kao npr. kod *bīž*, *bīžmo*, *bīšte*¹¹ ili *třč*, *třčmo*, *třčte*. U govoru dolazi do skraćivanja i kod upitnih ili imperativnih oblika *kāš/kāčeš* ('kada ćeš'), *kūš/kūčeš* ('kuda ćeš'), *āmo* ('hajdemo').¹² Potvrđena je apokopa kod glagolskoga priloga sadašnjeg kao npr. *glědajūc*, *kūpēc*, *sidēc*, *pilajūc*, te u infinitivu kao npr. *plátit*, *plěst*, *pròstirat*, *rřzat*, *sùzbit*, *vřtīt*.

Refleks je praslavenskog skupa **dj* ponekad *j*, kao npr. *měja*, ali je u većini slučajeva potvrđen fonem *đ*, primjerice *gřđi*, *lūđi*, *slāđi*, *vòđēn*. Praslavensko **tj* dalo je *ć*, kao kod *kūća*, *sàće*, *sřća*, *vřća*.

Kao refleks skupina **stj* i **skj* većinom kod starijih govornika bilježimo skupinu **šč*, kao npr. *dvòrišće*, *napřšcit* ('propupati (šuma); 'otvaranje pupoljaka'), *řvaščina* ('slabo vino od lošeg grožđa'), *vřščica*. U prezentskoj osnovi glagola *mòc* (< **mogti*) prisutan je rotacizam kao kod *mòre* ('može').

Potvrđena je redukcija suglasnika *p* u inicijalnom položaju, u netipičnim suglasničkim skupinama, kao npr. *čēla*, *tīca*. Suglasničke skupine *tsk* i *dsk* prelaze u *ck* u pridjevima kao npr. *gràckī* ('gradski'), *ljūckī* ('ludski').

U govoru je, a tako i u toponimiji, prisutno pet naglasaka: kratkosilazni (`), kratkouzlazni (^), dugosilazni (˘), dugouzlazni (ˆ) te akut (~) koji se kod mlađih generacija u govoru sve manje može čuti. Naglasni se sustav također razvio pod utjecajem novoštokavskih govora. Pojedine obitelji koje ne napuštaju selo akut i dalje dosljedno upotrebljavaju, a mlađe generacije, pod utjecajem standarda i gradskoga govora, ne uobičajavaju izgovarati akutom one riječi koje starija generacija izgovara. Akut se čuje npr. na posljednjem slogu dvosložnih imenica poput *balūn*, *bocūn*, *bunār*, *duvān*, *kašūn*, *kosīr*, *kumpīr*, *mašklīn*, *mašūr*, *perūn*, *šešīr* i dr. ili trosložnih npr. *fřīžidēr*. Može se čuti u pretposljednem slogu pridjeva poput *domāće*. Prisutan je i na posljednjem slogu u

¹¹ Vidi i Mihanović 1971: 157.

¹² Usp. Mihanović 1971: 158.

glagolima poput *donīt, odnīt* te na pretposljednem slogu u glagolima poput *promišaj*.

Kako je već rečeno, dio je naglasnoga inventara i zanaglasna dužina i ona se u govoru i u toponimiji pojavljuje povremeno. Javlja se u slogu nakon kratkih naglasaka: u finalnom zatvorenome slogu (*Pròšīk, Pěćūr*), u središnjem slogu (*Kòbiljāci, Pòdbrīgon*) i u finalnom otvorenom slogu (*Dùgā bàđina, Vèlikā lèdina*). Zanaglasna se dužina pojavljuje i u slogu nakon dugoga naglasaka: u finalnome zatvorenom slogu (*Órlōv kùk*) i u središnjem slogu (*Rázdōlje, Póstīnje*). Prednaglasna je dužina potpuno nestala.

Prisutan je prijelaz naglasaka na prijedlog, pa se primjerice i u toponimiji može čuti *Nàgaćan, Pòdbrīgon*. Zabilježeno je u literaturi, ali smo potvrdili i među stanovništvom, da se naglasak prenosi na prijedloge u primjerima kao *podá me, podá se, pridá nju, pridá se*,¹³ *ùz ulicu, òba glāvu, kròža zīd, pozà kuću, pòd mejōn*. Pritom se na mjestu silaznoga naglasaka ostvaruje zanaglasna duljina.

Muški je etnik *Dùbrovac*, ženski je *Dùbrōvka*, a ktetik glasi *dùbrovskī*.

5. MOTIVACIJSKA KLASIFIKACIJA TOPONIMA DUBRAVE MOTIVIRANIH MORFOLOŠKIM OBLICIMA KRŠA

U ovome se poglavlju donosi klasifikacija toponima motiviranih geomorfološkim obilježjima zemljopisnoga objekta. U svojoj *Istočnojadranskoj toponimiji* Šimunović (1986: 223–224) navodi kako su “zemljopisni termini vrlo rano preuzimali funkciju toponima”, i to ili neposredno, konverzijom (*brdo – Brdo*), ili posredno, metaforizacijom (teren nalik na *badanj – Badanj*).

5.1. ZEMLJOPISNI NAZIVI U TOPONIMIJI

5.1.1. ODRAZI TOPONIMIJSKIH NAZIVA SU:

Břdo¹⁴ (< *brdo* ‘prirodno uzvišenje, veće od brijega, manje od planine’), **Brīg**¹⁵ (< *brig* < *brijeg* ‘manje brdo’ < psl. **bergъ*), **Dōci** (< *dolac* ‘odijeljene krške udoline’¹⁶ < *dol* ‘manja udolina’ < psl. **dolъ*), **Gāće/Nāgaćan**¹⁷ (< *gaće*¹⁸ ‘gat’, ‘nasip’, ‘zajaživanje vode’),

¹³ Vidi i Mihanović 1971: 153.

¹⁴ *Břdo* je vrh između *Bilih ploča* i klanca *Prodo*.

¹⁵ *Brīg* se nalazi na ulazu u *Dubravu*, u podnožju *Makirine*.

¹⁶ Vidi Lozić Knezović i Radostić 2016: 90.

¹⁷ *Gāće/Nāgaćan* je ime dviju njiva smještenih jedna uz drugu na predjelu južno od *Bašića kuća* u *Dubravi*.

¹⁸ Skračić i Jurić (2004: 163, 169) u zadarskoj regiji bilježe toponomastičku metaforu *gaćice*.

Gòrica¹⁹ (< *gorica* < psl. **gora* ‘manja gora’, ‘šumovit kraj’), **Kòsa**²⁰ (*kosa* ‘padina’ < *kos* ‘nagut’ < psl. **kosъ*), **Kùci**²¹ (< *kuk* ‘brdo s kamenitim vrhom’, ‘živac-kamen’ < psl. **kuka* ‘živac kamen, hrid, izbočina’²²), **Kùk**²³ (< *kuk* ‘brdo s kamenitim vrhom’), **Lùčice**²⁴ (< *luka* ‘obradivo plodno zemljište uz rijeku ili u polju’ < psl. **lqkъ*; usp. csl. *lqka*), **Ljubirina**²⁵ (< *ljubirina* < **ljub-* ‘područje s vodom’, ‘blatno zemljište’),²⁶ **Ljubiš**²⁷ (< **ljub-*), **Óber**²⁸ (< *ober* ‘strmo brdo’, ‘survaline’ ~ *oboriti*)²⁹, **Pěcūr**³⁰ (< *peč* ‘hrid’, ‘litica’, ‘kamen’),³¹ **Pòdić**³² (< *pod* < psl. **podъ* ‘zaravan za boku brda, blizu podnožja’³³), **Pòratak**³⁴ (< *poratak* ‘začetak rata’, ‘uzvisina na spoju dolina’)³⁵, **Pròdo**³⁶ (< *prodo* ‘dugoljasta dolina između brjegova’),³⁷ **Pròsik** (< *prosik* ‘dolina što presijeca brdsku kosu’),³⁸ **Rùdine/Rudine**³⁹ (<

¹⁹ *Gòrica* je brijeg s južne strane dubrovskoga naselja na kojemu se nalazi crkva sv. Luke, a na istočnoj strani u jednoj udolini i crkva sv. Arnira.

²⁰ *Kòsa* je brdašce poviše predjela *Krabanj* u *Smovu*.

²¹ *Kùci* su uzvišenje na potezu od zaseoka *Čotići* u *Dubravi* prema zaravni *Rudine*, ali i kameno uzvišenje između predjela *Stražbenica* i *Lučice*.

²² Vidi Lozić Knezović i Radostić 2016: 87.

²³ *Kùk* je područje imenovano prema istaknutoj stijeni, a nalazi se u *Dubravi* na putu između starih kuća u zaseoku *Lošići*.

²⁴ *Lùčice* su predio na južnim padinama *Mosora* koji obuhvaća veće područje s više manjih parcela. Parcele su suhozidima uzidane u kaskade (*meje*, *etaže*). Prevladava hrastova šuma, ali ima i livada i voćnjaka.

²⁵ *Ljubirina* je vrh uzvišenja *Veliki Kabal* na *Mosoru*, na kojem je prije 15-ak godina postavljen veliki drveni križ. Nalazi se između vrhova *Vickov stup* i *Ljuti kamen*.

²⁶ Vidi Brozović Rončević 1999: 22.

²⁷ *Ljubiš* je vrh brda istočno od *Makirine*. Južno su *Tugare*, a sjeverno *Dubrava*. Na južnoj je strani padine manji izvor koji je zimi potaknut kišom, a ljeti presuši. Nema mogućnosti sakupljanja vode jer je izvor na vrhu brda i na velikoj nadmorskoj visini. Što se tiče vegetacije, sjeverna je strana obrasla crnim grabom i smričem (*Juniperus oxycedrus*).

²⁸ *Óber* je brdo južno od gore *Gorica* u *Dubravi*, a iznad zaravni *Rudine* i polja *Račnik* u *Tugarama*.

²⁹ Vidi Šimunović 2005: 242.

³⁰ *Pěcūr* je istočni dio brda, južno od potoka *Smova*, istočno od vrha *Ljubiš*, a sjeverno od brda *Orebić* u *Tugarama*. Naziva se tromedom jer je dodirna točka triju sela: *Dubrava*, *Gata* i *Tugara*. To je niži dio brda na kojem je prilaz za *Orebić*, a prepun je kamenica.

³¹ Vidi ARJ IX, 1924–1927: 745; Šimunović 2005: 103, 150, 247.

³² *Pòdić* je jedna od kaskada u *Lučicama*, sjeverno uz cestu. Danas su na *Pòdiću* livade, nije ništa obrađeno, iako se na njemu nekada sijalo žito.

³³ Vidi Šimunović 2005: 241.

³⁴ *Pòratak* je ime predjela na spoju dviju dolina.

³⁵ Vidi Šimunović 2005: 241.

³⁶ *Pròdo* je klanac na *Mosoru*, glavni put prema *Donjem Docu*. Nalazi se oko 5 minuta hoda sjeverno od zaseoka *Sinovčići*.

³⁷ Vidi Vidović 2009: 185, 2014: 218. U *Dubravi* se apelativ *prodo* odnosi upravo na dugoljastu dolinu.

³⁸ Vidi Šimunović 2005: 242.

³⁹ *Rùdine/Rudine* su nizina, zaravan u *Mosoru*. U *Dubravi* su dvije *Rudine*. Jedna je po sredini sela u smjeru sjevera, odnosno *Mosora*, a druga na jugu, gotovo na granici s *Tugarama*. Zabilježena je dvojnost u naglasku kod toponima *Rudine*, pa toponim na taj način i donosimo. Različitosti u naglasku ovoga apelativa i toponima nalazimo u literaturi. Npr. Brozović Rončević i ost. (2011) na otoku Pagu

rudina ‘neobrađena zelena zaravan u kršu’ < psl. **rŏdina*⁴⁰), **Stùpica**⁴¹ (< *stupica* ‘tjesni prolaz među kamenjem’ < *stup* ‘hrid’, ‘kamen’⁴²), **Vàla**⁴³ (< *vala* ‘zavala, prodolina’).

Odrizi su toponimijskih naziva motivirali nastanak jednorječnih toponima. Iz njih razlučujemo morfologiju krškoga terena u Dubravi. U ovoj su skupini najbrojniji odrizi oronimijskih apelativa, uzdignuća (*brdo, brig, gaće, gorica, kuci, kuk, ober, pećur, poratak*). Zastupljeni su apelativi koji se odnose na zaravan (*podič*) i padinu (*kosa*) te udoline i udubljenja (*dolac, prodo, prosik, vala*), kao i tjesnac (*stupica*). Za zelenu zaravan u kršu sačuvan je apelativ *rudina*. Na mokrinu zemljišta upućuje hidronimijska osnova **ljub-*, a na plodnost kao rezultat prisutnosti vode apelativ *lučica*. Toponim *Gaće* (< *gaće* ‘gat’, ‘nasip’) stanovnici poimaju kao metaforu prema izgledu polja koje se zbog nasipa nakon nekoliko metara račva u dva dijela. Dvorječno prijedložno ime formirano u svrhu lokalizacije imenovanog objekta danas je zbog prenošenja naglasaka jednorječno: *Nagaćan*.

Uglavnom su toponimi u ovoj skupini motivirani domaćim apelativima slavenskoga podrijetla i u govoru se dobro čuvaju. Dvojbeno je podrijetlo apelativ *vala* (usp. mlet. *valle* < lat. *vallis* i hrv. *uvala*).

5.1.2. TOPONIMIJSKE METAFORE SU:

Dàske⁴⁴ (< *daska* ‘kamena ploča’, ‘široka plosnata stijena’, ‘kamenita kosa’, ‘greda’ < psl. **dъska* ‘stol’⁴⁵), **Kòbiljāci (Māli i Vēliki)**⁴⁶ (< *kobiljak* ‘planinski prijevoj, sedlo’),⁴⁷ **Sèdlo**⁴⁸ (< *sedlo* ‘planinski prijevoj’, ‘ulegnuće na kosi’ < psl. **sedblo*), **Ždrīlo**⁴⁹ (< *ždrilo* ‘ulaz s prostranije ravnice u klisuru’,⁵⁰ ulaz u klanac’; ‘klanac, tjesnac’ < psl. **žerdlo*).

bilježe *Rūdine*, Jurić na otoku Čiovu (2005) *Rudine*, Vidović (2014) u naseljima Zažablja *Rūdine*. Šimunović (2005) u Poljicima i na otoku Krku bilježi *Rūdine*.

⁴⁰ Vidi Šimunović 2005: 242; Lozić Knezović 2019: 63.

⁴¹ *Stùpica* je dio puta kojim se preko dočiča ide prema *Donjem Docu*.

⁴² Vidi Šimunović 2005: 242.

⁴³ *Vàla* je toponim koji se češće pojavljuje u *Dubravi*, a označuje uvalu, tj. prostor između dvaju brjegovâ kojima najčešće teče potok.

⁴⁴ *Dàske* su niži dio uzvisine koji se sastoji od više velikih kamenih ploča, a služio je kao prilaz Dubrovcima u *Tugare*.

⁴⁵ Vidi Gluhak 1993: 189.

⁴⁶ *Kòbiljāci (Māli i Vēliki)* dvije su doline s uvalama i dočičima koje razdvaja greben, smještene visoko u *Mosoru*, iznad zaseoka *Stipanjići*.

⁴⁷ Vidi Šimunović 2005: 234.

⁴⁸ *Sèdlo* je brdo i vrh u predjelu *Mosora* nalik na sedlo, a nalazi se pored grebena *Puleševa*.

⁴⁹ *Ždrīlo* je vrh na predjelu *Mosora* na kojemu je klanac.

⁵⁰ Vidi Šimunović 2005: 242.

Toponimijske su metafore za morfološki oblik krša naziv za dio ljudskoga tijela (*ždri-lo*), uporabni predmet povezan uz domaću životinju (*kobiljak* i *sedlo*) te apelativ povezan uz graditeljstvo – *daska*. Svi vrlo zorno upućuju na izgled imenovanih predjela.

5.2. TOPONIMI S OBZIROM NA RAZMJEŠTAJ, OBLIK I IZGLED TLA ILI VODE

5.2.1. TOPONIM PREMA SMJEŠTAJU ZEMLJOPISNOG OBJEKTA JE:

Rázdölje⁵¹ (< *razdolje* ‘duguljasta dolina među brjegovima’).

Samo je jedan toponim koji upućuje na morfološke oblike tla u Dubravi, motiviran je apelativom *razdolje* i označuje i izgled i smještaj duguljaste doline.

5.2.2. TOPONIMI KOJI OZNAČUJU OBLIK I POVRŠINSKA SVOJSTVA TLA SU:

Bila plōča⁵² (< *ploča* ‘široki ravni plosnati kamen’ < grč. *πλαῖζ* ‘kvadratni kamen’, ‘ploča, ravšina, površina’), **Crveni klānac**⁵³ (< *klanac* ‘uzak, dubok i dugoljast tjesnac, usjek strmih strana među brdima’), **Česte plōče**⁵⁴ (< *čest* ‘gust’⁵⁵ < psl. **čestb*), **Dèbele plōče**⁵⁶ (< *debeo* ‘mnogo širok, jako izražen’ < psl. **debelb*), **Dùboka pròdō** (**Dùboki pròdol**)⁵⁷ (< *pro* + psl. **dolb* ‘dolina omeđena strmim stranama’), **Dùgā bādina**⁵⁸ (< *bađina*⁵⁹ ‘udubina okružena stijenama koje mogu biti visoke kao litice, ali su uglavnom niže’ < *badanj*⁶⁰), **Dùgī dōlac**⁶¹ (< *dolac* ‘okruglasta manja krška udolina, krška ponikva, vrtača; više odijeljenih krških udolina, nekompaktnih razdijeljenih dolova’), **Līpe rùdine/rudine**⁶² (< *lijep* ‘povelik, znatan, dobar’).

⁵¹ *Rázdölje* je predio na *Mosoru*, oko 60 minuta hoda sjeverno od zaseoka *Stipanjići*.

⁵² *Bila plōča* dio je vrha *Ljubiš* na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Sinovčići* u *Dubravi*.

⁵³ *Crveni klānac* je uzvisina, strmi klanac na *Mosoru*, prolaz za *Donji Dolac*.

⁵⁴ *Česte plōče* dio su *Makirine* gdje je izrazito vidljivo nekoliko redova *pōla* (‘stijena’).

⁵⁵ Akademijin rječnik (I, 1880–1882: 950) navodi kako je često „u opće što je u mnoštvu blizu jedno drugoga mjestom ili vremenom“.

⁵⁶ *Dèbele plōče* su teren s *pòlama* (‘velikim stijenama’) u *Smovu* na putu od *Dubrave* prema *Gatima*, a između *Duboja* i *Čotića ograde*.

⁵⁷ *Dùboka pròdō* (*Dùboki pròdol*) uvala je poviše *Duboja* u *Smovu*.

⁵⁸ *Dùgā bādina* je udolina između *Razdolja* i *Mekišina*. Uglavnom u *Dubravi* *bađine* nisu velike jame jer im se vidi dno, većinom obraslo travom. Do dna se obično može sići, ali neke *bađine* znaju biti dosta strme.

⁵⁹ Bašić (2009: 23) bilježi ime ruševne kasnoantičke gradine na istoimenome brdu – *Bačina*, zabilježeno u zemljišnoknjižnom popisu, koju današnji ispitanici nazivaju *Badanj*.

⁶⁰ Apelativ *bađina* može se dovesti u vezu s apelativom *baja* za koji Vinja (1998: 32–33) bilježi značenja ‘polubačva za mäst i vino’, ‘veliki sud’, ‘kaca’ (< mlet. *bagia*, tršć. *baia*). Međutim, u *Dubravi* je apelativ *baja* govornicima nepoznat.

⁶¹ *Dùgī dōlac* je predio na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Sinovčići*.

⁶² *Līpe rùdine* je ime doline južno od grebena *Puleševa*, prema predjelu *Komunski dolac*.

U ovoj skupini nalazimo odraze zemljopisnih termina *dolac*, *klanac*, *prodo*. Metaforičnoga je postanja toponim *Duga bađina* nastao prema izgledu, odrazom apelativa *bađina* ‘badanj’, ‘udubina’ koji je ispitanicima proziran. U dvorječnim su toponimima zastupljene boje bijela (*Bila ploča*) i crvena (*Crveni klanac*) koje u ovim primjerima označuju izgled stijena karakterističnih za imenovano područje, a ne strane svijeta.⁶³ Imenodavac nije morao biti Dubrovac, ali *Bila ploča* nalazi se na južnom dijelu Dubrave i svijetla je stijena na vrhu *Ljubiša*. Pridjevi koji su poslužili u imenovanju pozitivne su konotacije: *lipe*, *česte*, *debele*.

5.2.3. TOPONIMI KOJI SE ODNOSI NA SASTAV I OSOBITOSTI TLA ILI VODE SU:

Bilaje⁶⁴ (< *bilaja* ‘zemlja bilica, bijela zemlja, ilovača’; usp. csl. *bělъ*), **Blăto**⁶⁵ (< *blato* ‘meko smjesa raskvašene zemlje, glib, kal’ < psl. **bolto*), **Brúsak**⁶⁶ (< *brus* ‘litica, hrid, točilo’),⁶⁷ **Brùsnice**⁶⁸ (< *brus* ‘vrsta kamena za oštrenje sječiva noža, kose itd.’; ‘brusilo’, ‘mjesto gdje se kopa brúsní kamen’ < psl. **brusъ*), **Crļjènice**⁶⁹ (< *crļjenica* ‘crvena zemlja, crvenica’), **Kàmeničine**⁷⁰ (< *kamen* < psl. **kamy*), **Krûg** (< *krug* ‘grumen, kamen’), **Ljût**⁷¹ (< *ljut*⁷² ‘živac-kamen, ‘hridina grube, kišom nagrižene površine’; usp. csl. *ljutъ*), **Ljûti kāmēn**,⁷³ **Makīrina**⁷⁴ (< *makirina* ‘gorska kosa

⁶³ Vidi Šimunović 2005: 25.

⁶⁴ *Bilaje* su nizina s livadama i pašnjacima, zapadno od gore *Goričica* s kojom graniče zimskim potokom. Stanovnici zemlju opisuju kao ‘gladnu’ zemlju, neplodnu i bogatu kamenjem.

⁶⁵ *Blăto* je veliko seosko polje potokom podijeljeno na sjeverni i južni dio. Na polju ima neobrađenih i obrađenih parcela. S istočne strane šuma *Goričica* račva ovo polje, a s ostalih je strana okruženo cestom.

⁶⁶ *Brúsak* je područje u podnožju *Mosora* gdje za vrijeme velikih kiša izvire voda. Nalazi se iznad stare kuće obitelji Domikulić, na predjelu zaseoka *Lošići* u *Dubravi*.

⁶⁷ Vidi Lozić Knezović i Radostić 2016: 87.

⁶⁸ *Brùsnice* su zaravan na brdu s livadama. Na tom se području nalazi jedan od širih prolaza kojim su se vodile natovarene mazge i konji od *Dubrave* do *Tugara*. Nekada se tu iskopavao jako oštar kamen pogodan za oštrenje noževa i kosira.

⁶⁹ *Crļjènice* su polje oko 500 metara istočno od zaseoka *Čotići* u *Dubravi*. Stariji je oblik imena *Carlelnica/Crlenic* zabilježen u knjizi *Pisani spomenici poljičkog sela Dubrave* (Čotić 2022: 65).

⁷⁰ *Kàmeničine* je ime je *póla* (‘stijena’) južno od crkve sv. Arnira na putu prema *Smovu*.

⁷¹ *Ljût* je uzvisina visine do 20 m koju okružuju dvije ograde, jedna na istoku, druga na jugu, te jedan dolac na zapadu. Površina kamena na *Ljutu* gruba je i puna pukotina, a padina je strma.

⁷² Šimunović (2005: 244, 248, 254) navodi kako *ljut*, koji se obično odnosi na krš, u Poljicima označuje pošumljeni predio, tj. ‘zagajenu kršku površinu’, ‘zagajeni krš’. Toponim *Ljutišta* (2005: 254) povezuje uz osnovu **ljut-* ‘kalina’ i svrstava ga među hidronime. Vidjeti i Brozović Rončević 1999: 23; Lozić Knezović 2019: 87.

⁷³ *Ljûti kāmēn* je vrh na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Stipanjići* u *Dubravi*.

⁷⁴ *Makīrina* je brdo između *Dubrave* i *Srinjina*, odnosno *Tugara*. Visoko je 700 m, ima šupljine i pukotine u sedimentnim stijenama u kojima se nakuplja voda. Površina je kamenita, a ponegdje obrasla grabom i smričem.

sva izgrađena od terciarnih sedimenata' < dalm.⁷⁵ < lat. *māceria* 'zid oko vrta'⁷⁶), **Pišćena rŭdina/rudina**⁷⁷ (< *piščati* < *piščavac* 'mjesto gdje voda pištavo izbija' < psl. **piskati* / psl. **pěšъkъ*⁷⁸), **Pōpišani klānac**⁷⁹ (< *pišati* 'mokriti'), **Sēdra**⁸⁰ (< *sedra* 'kosi glatki kamen velike poroznosti koji nastaje djelovanjem vode', 'kameni vapnenac'⁸¹).

Toponimi su ove skupine uglavnom jednorječni. Najviše je onih iz kojih su razvidni apelativi za sastav krškoga tla, geomorfološke formacije, odnosno vrstu kamena (*brus, kamen, krug, ljut, makirina, sedra*). Hidronimnoga su postanja toponimi koji upućuju na prisutnost vode, nazivom blatista (*Blato*), onomatopejske prirode za kakvoću izvora (*Pišćena rudina*) te količinu vode na imenovanom predjelu (*Popišani klanac*). Među toponimima ove skupine očuvani su i nazivi za vrste tla karakteristični za krška polja (*bilaja, crljenica*).

5.3. TOPONIMI ODREĐENI POLOŽAJEM/ODNOSOM PREMA DRUGIM TOPONIMIMA SU:

Dàščice,⁸² **Dibić (Mâli i Vēliki)**⁸³ (< *diba* < *duliba* 'uvala u kršu', 'ponikva', 'duboka jama'; 'dolac u šumskom pojasu'⁸⁴; usp. csl. *dulěbi* < psl. **dudlěbъ*⁸⁵), **Dóčići**⁸⁶ (< *dolac*), **Glāvičine**⁸⁷ (< *glava* < psl. **golva*; usp. csl. *glava* 'brdo'),⁸⁸ **Gòričica**⁸⁹ (<

⁷⁵ Vidi Vinja 2002: 165.

⁷⁶ Vidi Holzer 2011: 125.

⁷⁷ *Pišćena rŭdina/rudina* je izvor južno od *Orlova kuka* na *Mosoru*, s kojega teče voda sve dok ima kiša.

⁷⁸ Vidi Brozović Rončević 1999: 40. Moguće je da su u ovom toponimu motivaciju imale dvije osnove.

⁷⁹ *Pōpišani klānac* je na *Mosoru* u podnožju brda *Koljevrata*, karakterističan po prisutnosti vode.

⁸⁰ *Sēdra* je ograda i šuma, oko 150 metara sjeveroistočno od zaseoka *Čotići*.

⁸¹ Šimunović (2005: 244) navodi kako se apelativi *prag* ili *sedra* također upotrebljavaju i za 'kamen u moru', što je rezultat šture poljičke zemljopisne nomenklature povezane uz more i priobalje.

⁸² *Dàščice* je predio niže od (*Velikog*) *Dibića* prema *Kljenovici* i *Rudinama* na kojemu se vadio plosnati kamen za gradnju kuća.

⁸³ *Dibić (Mâli i Vēliki)* dva su manja izvora na južnim obroncima *Makirine*. U *Dubravi* je riječ o karakterističnom krškom području jer na *Dibiću* voda uvijek teče, a zemlja je upija. *Mali Dibić* nalazi se zapadno, a *Veliki Dibić* istočno.

⁸⁴ Šimunović (2005: 242) navodi apelativ *duliba* u skupini onih koji upućuju na oblik tla. Hrvatska enciklopedija (V, 1945: 421) navodi kako je *duliba* naziv za „kršku uvalu, veću ponikvu ili sliepu dolinu koja se nalazi pod gustom šumom pa je stoga mračna i veoma ograničena vidika, a uz to obično teško pristupačna“. Nadalje ističe kako se naziv za te zatvorene udubine u kršu najviše upotrebljava u sjevernom Velebitu (*Senjska, Krasanska, Apatišanska, Lomska, Franjkova, Vrbanska* i *Šugarska duliba*).

⁸⁵ S apelativom su *duliba* u vezi apelativi značenja 'ždrjelo, provalija, šumska dolina' koje navodi Skok (1971: 370), pri čemu ističe kako je praslavenska riječ *(*dībrī*) keltska i baltoslavenska te kako su svi oblici iz iste osnove kao i *dubok, duplja, dno* (< ie. korijen **dheub* 'dubok, šupalj').

⁸⁶ *Dóčići* su dva predjela u *Dubravi*. Jedan je predio pod sjevernom stranom brda *Makirina* s južne strane polja, a drugi je dolina oko 500 m južno od zaseoka *Čotići*.

⁸⁷ *Glāvičine* su uvala koju čine dočići s kamenim glatkim okruglim izbočinama.

⁸⁸ Vidi Skok 1971: 556.

⁸⁹ *Gòričica* je hrastova šuma na brežuljku, s malim parcelama koje se više ne obrađuju. Dublje u šumi

gorica), **Jezērīne**⁹⁰ (< *jezerina* ‘veće jezero (veća krška lokva)’),⁹¹ **Kālīnsko bŕdo**⁹² (< *Kaline* < *kal* ‘blato’, ‘glib’ < psl. **kalb*), **Kūtski vŕja**⁹³ (< *kut* ‘ugao, ćošak, dodir dviju ploha’; ‘rubna uvalica u proplanku’⁹⁴ < psl. **kotb*; < *vŕj* ‘vrh, najviši dio brda’), **Māli rāt**⁹⁵ (< *rat* ‘hrid’, ‘uzvisina na sjecištu dviju dolina’, ‘vrh’ < psl. **rǣb* ‘izbočina’), **Na dócu**,⁹⁶ **Põdbrīgon**,⁹⁷ **Póstīnje**,⁹⁸ **Stūpačkī brīg**, **Vālica**,⁹⁹ **Vēlikā lēdina**¹⁰⁰ (< *ledina* ‘neobrađena ili neobradiva zemlja’ < psl. **lēdo*), **Vēlikā pēcina (Vēla pēcina)**¹⁰¹ (< *pēcina* ‘spilja’), **Vēlikī Pōratak**¹⁰² (< *poratak*), **Vēlikī rāt**¹⁰³ (< *rat*), **Viljeve bādīne**¹⁰⁴ (< *bađina* ‘udubina okružena stijenama’ < *badanj*), **Zagòmilje**¹⁰⁵ (< *gomila* ‘hrpa kamenja’ < psl. **mogyla* ‘grobni humak’).

U toponimima ove skupine nalazimo raznolikost u načinima imenovanja predjela. U dvorječnim su toponimima sačuvani zemljopisni termini u toponimiji (*brdo*, *brig*, *diba*, *dol(ac)*, *goričica*, *jezero*, *pēcina*, *poratak*, *rat*, *vala*). Na vlažnost zemljišta, tj. prisutnost vode i njezinu količinu upućuju toponimi *Jezerine*, *Kalinsko brdo*. Zastupljen je odnos s obzirom na veličinu (*veli(ki)* : *mali*) koji omogućuje orijentaciju (*Mali rat*, *Veliki rat*). Nepostojanje “parnjaka” u ovom odnosu ne mora nužno značiti da je neki toponim nestao (*Velika ledina*, *Velika (Vela) pēcina*, *Veliki Poratak*), već je pridjevno ime nastalo kao podatak o veličini predjela ili geološkoga objekta. Prijedlo-

nalaze se i stare razrušene kuće, zidine, mirine. *Goričica* račva polje *Blato*, a okružena je potokom.

⁹⁰ *Jezērīne* su područje gdje se nalaze tri velike jame s vodom. Dvije su veličine 3 x 5 m, između njih je most, a ni jednoj se od tri ne vidi dno. Sufiks *-ina* ostvaruje značenje ‘močvarno udubljenje’, ‘udubina’ (Skok 1971: 781) i augmentativnost (Šimunović 2004: 237).

⁹¹ Gluhak 1993: 300; ARj IV, 1992–1997: 638.

⁹² *Kālīnsko bŕdo* je ime “izbočine” na planini, uglavnom goli kamen na vrhu kojega je *Pivčeva kosa*. Nalazi se na granici *Dubrave* i *Gornjeg Sitnog*. Zapadno od *Kalinskoga brda* su sitanjske *Kaline* (čitava kosina). Ime je motivirano sitanjskim toponimom.

⁹³ *Kūtski vŕja* je vrh na *Mosoru*, smješten pored grebena *Puleševa*.

⁹⁴ Vidi Šimunović 2005: 243.

⁹⁵ *Māli rāt* je glavica oko 1000 metara južno od zaseoka *Čotići* u *Dubravi*.

⁹⁶ *Na dócu* je prijedložna sintagma, ime oranice na predjelu zaseoka *Lošići*.

⁹⁷ *Põdbrīgon* je predio u polju *Blato*, od dočica *Metiljavac* do uvale *Valica*.

⁹⁸ *Póstīnjē* obuhvaća livade ispod kamene litice gdje završava polje, a počinje brdo.

⁹⁹ *Vālica* je šumovita uvala istočno od brda *Brig*.

¹⁰⁰ *Vēlikā lēdina* dio je polja *Blato* koje je u državnom posjedu. Svi su se koristili bunarima na tom području i nitko ih nije smio prisvojiti.

¹⁰¹ *Vēlikā pēcina (Vēla pēcina)* pēcina je i predio oko nje, sjeverno od zaseoka *Bašići*, na kojem bi ljeti plandovala ovce.

¹⁰² *Vēlikī Pōratak* je veće brdo na *Mosoru* iznad zaseoka *Lošići*.

¹⁰³ *Vēlikī rāt* je glavica oko 1000 metara južno od zaseoka *Čotići*.

¹⁰⁴ *Viljeve bādīne* su dočići u podnožju šume *Viljača*, koji znaju biti dosta duboki, a u *Dubravi* se naziva ju *bađina*. Na *bađinama* je bilo dosta trave koja se žela, a kasnije kosila.

¹⁰⁵ *Zagòmilje* je polje oko 300 metara istočno od zaseoka *Čotići*.

gom se određuje smještaj zemljopisnoga objekta u prostoru,¹⁰⁶ a u ovoj su skupini nekada zasigurno dvorječni prijedložni toponimi, zbog prenošenja naglaska na prijedlog (što je zastupljeno u dubrovskom govoru), danas jednorječni (*Podbrigon*, *Postinje*, *Zagomilje*) te smo ih tako i zabilježili (npr. *Pòdbrīgon*, a ne **Pòd brīgon*). Imenovanje prema drugom toponimu nalazimo u primjerima *Kalinsko brdo* (< *Kaline*), *Stupački brig* (< *Stup*), *Viljeve bađine* (< *Viljača*). Posljednji čuva ostatke pučkih mitoloških vjerovanja.

5.4. TOPONIMI MOTIVIRANI NAZIVIMA BILJAKA TE BILJNIH ZAJEDNICA SU:

Drāčeva rūdina/rudina¹⁰⁷ (< *drača* ‘bodljikavo raslinje’, ‘grm iz porodice krkavinki’ < psl. **dbracъ*; < *rudina*¹⁰⁸), **Grābrova glāvica**¹⁰⁹ (< *grab* ‘bjelogorično drvo iz porodice brezovki, *Carpinus*’ < psl. **grab(r)ъ*), **Komòrikov brīg**¹¹⁰ (< *komorika* ‘zelenika’, ‘rod vazdazelenih grmova (*Phillyrea*) iz porodice maslina’).

Preko toponima motiviranim nazivima biljaka, u dvorječnim se toponimima ogleda reljef dubrovnoga kraja (*glavica*, *brig*), zastupljenost biljnih vrsta (*drača*, *grab*, *komorika*) koje su na imenovanom prostoru svojom istaknutošću bile motiv imenovanja. Među toponimijskim nazivima u ovoj skupini nalazimo apelativ *rudina*, čest kao sastavnica u prikupljenoj građi, koji kazuje da na lokalitetu ima biljnog pokrova.

5.5. TOPONIMI MOTIVIRANI NAZIVIMA ŽIVOTINJA I ZOONIMIMA SU:

Đogīn dōlac¹¹¹ (< *đogo* ‘bijelac konj, kobila’ < tur. *gökat* ‘svijetao konj’),¹¹² **Órlōv kūk**¹¹³ (< *orao* ‘najveća ptica grabljivica naših planinskih krajeva, rod (*Aquila*) iz reda sokolovki’ < psl. **orъlъ*¹¹⁴), **Pāsja jāma**¹¹⁵ (< *pas* ‘domaća životinja *Canis canis*,

¹⁰⁶ Vidi Šimunović 2005: 170.

¹⁰⁷ *Drāčeva rūdina/rudina* je predio zapadno od crkve sv. Luke u Dubravi, gdje se nalazi stara župna kuća.

¹⁰⁸ Lozić Knezović (2019: 63) bilježi toponim *Rudine* na predjelu koji zbog procesa urbanizacije poodavno ne odražava osobitosti sadržane u imenu.

¹⁰⁹ *Grābrova glāvica* je glavica na *Mosoru*, sjeverno od zaseoka *Stipanjići*.

¹¹⁰ *Komòrikov brīg* je uzvisina između predjela *Vučići* i predjela *Dračeva rudina*.

¹¹¹ *Đogīn dōlac* je predio na *Mosoru* koji se nalazi kraj *Dugog doca*, sjeverno od zaseoka *Sinovčići*.

¹¹² Vidi Skok 1971: 481.

¹¹³ *Órlōv kūk* je predio na *Mosoru*, s izraženom stijenom sa svih strana okruženom šumom.

¹¹⁴ Vidi Gluhak 1993: 455.

¹¹⁵ *Pāsja jāma* je jama u koju su se bacale uginule životinje. Jedna se nalazi na predjelu zaseoka *Bašići*, a druga na brdinama istočno od crkve sv. Luke i južno od zaseoka *Lošići*.

Canis familiaris'), **Vèzovi dōci**¹¹⁶ (< *Vèzo* 'ime za volove'),¹¹⁷ **Vučja kàmenica**¹¹⁸ (< *kamenica* 'prirodno udubljenje u kamenu na krškom terenu u kojem se sakuplja voda ili od kiše ili od otopljenog snijega').

U ovoj su skupini većinom zastupljeni dvorječni toponimi u kojima je jedna sastavnica zemljopisni termin: uzdignuće – *kuk*, prirodno udubljenje u krškom terenu – *dolac* i *jama*, te prirodno zbiralište vode – *kamenica*. Sačuvan je stari apelativ za konja bijele, svijetle dlake (*đogo*) te zoonim *Vèzo*. Posredstvom su se toponima sačuvala navade stanovnika (*Pasja jama*), prisutnost divljih životinja na ovom prostoru (*Vučja kamenica*), kao i zastupljenost vrsta uzgojnih gospodarskih životinja (*đogo* 'konj', *Vèzo* 'vol'). Sačuvani su nazivi za životinje (*orao*, *pas*, *vuk*).

5.6. TOPONIMI MOTIVIRANI VJERSKIM ŽIVOTOM ZAJEDNICE UVJETOVANI CRKVENIM GRAĐEVINAMA SU:

Àntōnska jezèra¹¹⁹ (< *jezero* 'oveća lokva, jama ispunjena vodom', 'prirodna ili umjetna udolina na kopnu u kojoj je voda stajaćica'), **Gospīn dōlac**,¹²⁰ **Ìvānjske stīne**¹²¹ (< *stina* 'kamen').

U ovoj je skupini odraz našao zemljopisni naziv za oblik tla (*dolac*), stajaću vodu (*jezero*) te apelativ koji upućuje na sastav terena – *stina*. Odraze su, u toponimima kojima je označena i pripadnost predjela, našli titulari crkvice.

5.7. TOPONIMI ANTROPONIMNOGA POSTANJA SU:

Pètrōv dōlac,¹²² **Sinóvčića kòsica**¹²³ (< *kosa* 'padina, brdo padina protegnutih uzduž, a ne u šiljak').

¹¹⁶ *Vèzovi dōci* su ledine na *Mosoru* sjeverno od zaseoka *Lošići* koje su bile korištene za ispašu volova.

¹¹⁷ Šimunović 2009b: 327.

¹¹⁸ *Vučja kàmenica* je predio s humkom oko 800 metara južno od zaseoka *Čotići*.

¹¹⁹ *Àntōnska jezèra* su dvije jame na lokalitetu *Pasika Svetog Ante* u podnožju *Puleševa*, međusobno odvojene uskim grebenom.

¹²⁰ *Gospīn dōlac* je smješten ispod brda *Sedlo* istočno od grebena *Puleševa*. Bio je darovan crkvi Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije te mu otud ime.

¹²¹ *Ìvānjske stīne* su vrh sjeverno od zaseoka *Uzinići*. Ime je nastalo prema crkvi sv. Ivana koja se nalazi u neposrednoj blizini.

¹²² *Pètrōv dolac* je dolina na predjelu *Smovo* u *Dubravi*.

¹²³ *Sinóvčića kòsica* predio je pored vrha *Trnova* na *Mosoru*.

Dva su toponima u ovoj skupini, u kojima je sadržan i zemljopisni naziv (*dolac*, *kosa*), motivirana osobnim imenom (Petar) i lokalnim prezimenom (*Sinovčić*).

Iz analiziranih toponima razlučujemo zemljopisne termine, apelative za geomorfološki izgled, prirodne vrste terena te pokrova i zbirališta vode:

bàđina – *badanj*, udubina okružena stijenama koje mogu biti visoke kao litice, ali su uglavnom niže

bilaja – zemlja *bilica*, bijela zemlja, ilovača

blàto – meka smjesa raskvašene zemlje, glib, kal

br̂do – prirodno uzvišenje, veće od brijega, manje od planine, povezano s okolišnim masivom

br̂g – manje brdo, uzvisina viša od humca

brūs – litica, hrid, točilo; vrsta kamena za oštrenje sječiva noža, kose i sl.

cr̂ljènica – crvena zemlja

dàska – široka plosnata stijena, kamenita kosa, greda

dība – *duliba*, uvala u kršu, ponikva, duboka jama; dolac u šumskom pojasu

dòlac – okruglasta manja krška udolina, krška ponikva, vrtača; više odijeljenih krških udolina, nekompaktnih razdijeljenih dolova

găće – gat, nasip, zajaživanje vode

gláva – veća uzvisina, brijeg ili vrh brijega obloga vrha

glàvica – uzvisina, teren uzdignut u odnosu na susjedne niže i ravne

gòmila – hrpa kamenja

gòrica – manja gora, šumovit kraj

jezěrina – veće *jezero* (veća krška lokva)

jězero – oveća lokva, jama ispunjena vodom, prirodna ili umjetna udolina na kopnu u kojoj je voda stajaćica

kâl – blato, glib

kâmeničine – veće kamene *pole*

kâmenica – korito, prirodno udubljenje u kamenu na krškom terenu u kojem se sakuplja voda ili od kiše ili od otopljenog snijega

klánac – uzak, dubok i dugoljast tjesnac, usjek strmih strana među brdima

kòbiljāk – planinski prijevoj, ulegnuće na kosi, *sedlo*

kòsa – padina, brdo strana protegnutih uzduž, a ne u šiljak

krûg – grumen, kamen

kûk – brdo s kamenitim vrhom, živac-kamen

kût – ‘ugao, ćošak, dodir dviju ploha’; ‘rubna uvalica u proplanku’

lèdina – neobrađena ili neobrađiva zemlja

luka – obradivo plodno zemljište uz rijeku ili u polju
**ljub-* – područje s vodom, blatno zemljište
ljūt – živac-kamen, hridina grube, kišom nagrižene površine
makirina – gorska kosa sva izgrađena od tercijskih sedimenata
óber – strmo brdo, survaline
pêc – spilja, hrid, litica, kamen
pêcina – spilja, udubina u kamenu s većim otvorom
plôča – široki ravni plosnati kamen
pôd – zaravan za boku brda, blizu podnožja
pòratak – začetak rta, uzvisina na spoju dolina
prôdo – dugoljasta dolina među brjegovima
prôsik – dolina što presijeca brdsku kosu
rât – uzvisina na sjecištu dviju dolina, vrh
râzdôlje – dugoljasta dolina među brjegovima
rûdina/rudina – neobrađena zelena zaravan u kršu
sêdlo – planinski prijevoj, ulegnuće na brdskoj kosi
sêdra – kosi glatki kamen velike poroznosti koji nastaje djelovanjem vode, kameni vapnenac
stína – kamen
stûpica – tijesni prolaz među kamenjem
vâla – zaval
vřj – vrh, najviši dio brda
ždrîlo – ulaz s prostranije ravnice u klisuru, ulaz u klanac; klanac, tjesnac.

5.8. KLASIFIKACIJA TOPONIMA PREMA STRUKTURI TVORBE

Toponimi prikupljeni u ovom istraživanju uglavnom su jednorječni. Ukupno je 78 zabilježenih toponima koje možemo podijeliti:

- na jednorječne jednostavne: *Bilaje, Blato, Brdo, Brig, Crljenice, Daske, Doci, Gaće, Gorica, Kosa, Krug, Kuci, Kuk, Lučice, Ljut, Makirina, Ober, Poratak, Prodo, Prosik, Razdolje, Rudine, Sedlo, Sedra, Stupica, Vala, Ždrilo*
- na jednorječne izvedene: *Brusak, Brusnice, Dašćice, Dibić (Mali i Veliki), Dočići, Glavičine, Goričica, Jezerine, Kameničine, Kobiljaci (Mali i Veliki), Ljubirina, Ljubiš, Pećur, Podić, Valica*
- na jednorječne prefiksno-sufiksne dvorječnoga postanja: *Postinje, Zagomilje*
- jednorječni prijedložni: *Nagaćan, Podbrigon*
- na dvorječne s pridjevom i imenicom: *Antonska jezera, Bila ploča, Crveni kla-*

nac, Česte ploče, Debele ploče, Dračeva rudina, Duboka prodo, Duga bađina, Dugi dolac, Đogin dolac, Gospin dolac, Grabrova glavica, Ivanjske stine, Kalinsko brdo, Komorikov brig, Kutski vrja, Lipe rudine, Ljuti kamen, Mali rat, Orlov kuk, Pasja jama, Petrov dolac, Piščena rudina, Popišani klanac, Stupački brig, Velika ledina, Velika pećina (Vela pećina), Veliki Poratak, Vezovi doci, Viljeve bađine, Vučja kamenica

- na dvorječne s pridjevom u genitivu: *Sinovčića kosica*
- na dvorječne s prijedlogom: *Na docu*.

Prefiksalsnom je tvorbom izveden jedan jednorječni toponim:

- *pod- Podbrigon*

Prefiks *pod-* označuje da se navedeni objekt nalazi niže u odnosu na drugi.

Sufiksalsnom su tvorbom izvedeni sljedeći jednorječni toponimi tvoreni sufiksima dodanima na toponimnu osnovu motiviranu zemljopisnim nazivom:

- *ac Kobiljaci*
- *ak Brusak*
- *ica Brusnice, Daščice, Goričica, Valica*
- *ić Dibić, Podić*
- *čić Dočići*

Sufiksi *-ac*, *-ak* i *-ica*, *-ić* i *-čić* u navedenim primjerima imaju deminutivno značenje.

- *ina Glavičine, Jezerine, Kameničine; Ljubirina*

Sufiks *-ina* u navedenim primjerima ima augmentativno značenje. U primjerima *Jezerine* i *Ljubirina* sufiksom je *-ina* izražena naglašenija prisutnost hidronimijskoga naziva.

- *iš Ljubiš*

Sufiksom je *-iš* izražena osobitost sadržana u toponimnoj osnovi.

- *ur Pećur*

Sufiks *-ur* ima augmentativno značenje.

Prefiksarno-sufiksalsnom tvorbom izvedeni su sljedeći jednorječni toponimi:

pod- + osnova + *-je* *Postinje* (< **Podstinje*)
za- + osnova + *-je* *Zagomilje*.

5.9. KLASIFIKACIJA TOPONIMA PREMA PODRIJETLU

Prikupljeni dubrovski toponimi u kojima su odraza našli apelativi za geomorfološke oblike krškoga dubrovskeg područja najvećim su dijelom slavenskoga podrijetla.

Od apelativa koji su motivirali nastanak analiziranih toponima stranoga je, grčkoga podrijetla apelativ *ploča* ('široki ravni plosnati kamen' < grč. *πλάζ*). Toponim *Makirina* (< *makirina* 'gorska kosa sva izgrađena od tercijskih sedimenata' < dalm.¹²⁴ < lat. *māceria* 'zid oko vrta'¹²⁵), rezultat je dalmatskoga posredništva.

6. ZAKLJUČAK

U radu je analizirano 78 toponima u poljičkom selu Dubrava u zaleđu Omiša. Prikupljeni su i toponomastički obrađeni toponimi u kojima se odrazilo nazivlje za morfološke oblike krša. Naselje je Dubrava do sada toponomastički neobrađeno te se istraživanje uglavnom temeljilo na terenskom istraživanju. O naselju se iz postojeće literature ne može mnogo iščitati. Međutim, u djelima se pojedinih povjesničara, geografa, etnografa, svećenika i dubrovskih župnika nalaze podatci vrijedni i za toponomastička istraživanja. U radu se donose osnovne karakteristike govora Dubrave koji pripada zapadnom – novoštokavskom ikavskom dijalektu s osobitostima štokavštine i nekim čakavskim alijetetima (ikavski refleks *jata*, upitna zamjenica *česovi*, *česova*, *česovo*, čuvanje čakavskoga akuta (*balūn*, *donīt*, *frižidēr*, *promišaj*, *domāće*), odraz fonema **ę* > *a* iza palatala (*jačmenik*)). Osobine su govora vidljive i u toponimskoj građi čija razredba i analiza zauzima najveći dio rada.

U prikupljenoj se toponomastičkoj građi za geomorfologiju dubrovskega krša od 78 obrađenih toponima odrazilo ukupno 49 zemljopisnih termina, apelativa za geomorfološki izgled, prirodne vrste terena te pokrova i zbirališta vode. U motivaciji su sudjelovali apelativi uglavnom uobičajeni u domaćoj toponomastičkoj građi na krškim terenima. Održi toponimijskih naziva su npr. *Brdo*, *Brig*, *Gaće*, *Kosa*, *Kuk*, *Lučice*, *Prodo*, *Prosik*, *Vala*. Toponimijske se metafore odnose na oblik stjenovitoga kraja – *Daske*, *Kobiljaci*, *Sedlo*, *Stepen*, *Ždrilo*. Među imenima za oblik i površinska svojstva tla izdvajamo toponim *Duga bađina* u kojemu je odraza našao apelativ *živ* u dubrovskegovoru, ali rjeđe zastupljen u domaćoj toponimiji. Vrste su tla vidljive

¹²⁴ Vidi Vinja 2002: 165.

¹²⁵ Vidi Holzer 2011: 125.

u toponimima *Bilaje*, *Crljenice*, prisutnost vode u toponimima na kršu *Blato*, *Pišćena rudina*, *Popišani klanac*, *Sedra*, a vrsta kamenja u toponimima *Kamen*, *Krug*, *Ljut*. Brojnija su skupina toponima određenih položajem ili odnosom prema drugim toponimima i predjelima kao *Jezerine*, *Kalinsko brdo*, *Mali rat*, *Veliki rat*, *Zagomilje*. Nevelike su skupine toponima motiviranih biljnim i životinjskim svijetom gdje su zastupljeni zemljopisni termini za uzdignuća (*kuk*) i udubljenja (*dolac*, *jama*, *kamenica*). Među toponimima uvjetovanim crkvenim građevinama odraza je našao apelativ *jezero* za oveću lokvu na krškom predjelu. Analizirani su toponimi tvoreni prefiksalskom (*Podbrigon*), sufiksalskom (npr. *Brusak*, *Brusnice*, *Dibić*, *Glavičine*, *Kobiljaci*, *Ljubiš*, *Pećur*) i prefiksalsno-sufiksalskom tvorbom (*Postinje*, *Zagomilje*). U obrađenoj je nomenklaturi najveći dio apelativa odraženih u toponimima slavenskoga podrijetla, a manji primljenih posredstvom dalmatskoga jezika (*Makirina*).

BIBLIOGRAFIJA

- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–XXIII. 1880–1976. Zagreb: JAZU.
- BAŠIĆ, Martina. 2009. “Crikvenička toponimija”. *Folia Onomastica Croatica* 18: 1–52.
- BROZOVIĆ, Dalibor. 1998. Čakavsko narječje. *Hrvatski jezik*. Mijo Lončarić. Opole: Uniwersytet Opolski i Instytut Filologii Polskiej.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Dunja. 1999. “Nazivi za blatišta i njihovi odrazi u hrvatskoj toponimiji”. *Folia onomastica Croatica* 8: 1–40.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Dunja, Ankica ČILAŠ ŠIMPRAGA, Domagoj VIDOVIĆ. 2011. “Suvremena toponimija otoka Paga”. *Toponimija otoka Paga*. Ur. Vladimir Skračić. Zadar: Sveučilište u Zadru, Centar za jadranska onomastička istraživanja: 639–679.
- ČOTIĆ, Ivica. 2022. *Pisani spomenici poljičkog sela Dubrave*. Omiš: Centar za kulturu Omiš.
- ERBER, Tulio. 2010. *Poljička knežija*. Priko: Društvo Poljičana Sveti Jure.
- GLUHAK, Alemko. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
- HER. 2002–2004. *Hrvatski enciklopedijski rječnik* 1–12. Ur. Ranko Matasović i Ljiljana Jojić. Zagreb: EPH, Novi Liber.
- HOLZER, Georg. 2011. *Glasovni razvoj hrvatskoga jezika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- HE. 1945. *Hrvatska enciklopedija* 5. Dilatacija – Električna. Gl. ur. Mate Ujević. Zagreb: Naklada Hrvatskog izdavačkog bibliografskog zavoda.
- IVANIŠEVIĆ, Frano. 1987. *Poljica: narodni život i običaji*. Split: Književni krug.
- JURIĆ, Ante. 2005. “Suvremena čiovska toponimija”. *Čakavska rič* XXXIII, 1–2: 145–212.
- JUTRONIĆ, Andre. 1963. *Naselja i kretanje stanovništva u Poljicima*. *Hrvatski geografski glasnik* 25, 1: 37–59.
- KAŠTELAN, Stipe. 1940. *Povjesni ulomci iz bivše slobodne općine – republike Poljica*. Split: Leonova Tiskara.
- KUVAČIĆ, Mate. 2011. *Split i Poljica – odnosi kroz povijest*. Split: Stručni rad.
- KUVAČIĆ-IŽEPA, Mate. 2002. *Poljica – Putovanje kroz povijest i krajolik*. Split: Naklada Bošković.
- LAUŠIĆ, Ante. 1991. *Postanak i razvitak Poljičke kneževine (do kraja XV. stoljeća)*. Split: Književni krug.
- LISAC, Josip. 2003. *Hrvatska dijalektologija 1. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- LISAC, Josip. 2008. “Govori Dalmatinske zagore kao dio novoštokavskog ikavskog dijalekta”. *Croatia et Slavica Iadertina* 4, 4: 105–114.
- LOZIĆ KNEZOVIĆ, Katarina. 2019. “O toponimiji Kaštel Sućurca”. *U početku bijaše ime*

- *tragovima onomastičkih istraživanja Petra Šimunovića*. Ur. Marina Marasović-Alujević i Antonela Marić. Split: Filozofski fakultet: 59–82.
- LOZIĆ KNEZOVIĆ, Katarina, Marija RADOSTIĆ. 2016. “Toponimija naselja Gata”. *Lingua Montenegrina, časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja* 9, 18: 81–97.
- MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ, Marina, Katarina LOZIĆ KNEZOVIĆ. 2011. *Obalni toponimi otoka Šolte*. Split: Filozofski fakultet.
- MARUŠIĆ, Juraj. 1990. *Tragovima poljičke prošlosti. Poljica: godišnjak poljičkog dekanata*. Gata: Župe Poljičkog dekanata.
- MIHANOVIĆ, Frane. 1995. *Poljičke crkve i kapelice. Poljica: godišnjak poljičkog dekanata*. Gata: Župe Poljičkog dekanata.
- MIHANOVIĆ, Nedjeljko. 1971. “Jezik na području Poljica”. *Poljički zbornik* II: 150–183.
- PAVICH, Alfons. 2006. *Mosor*. Priko: Društvo Poljičana Sveti Jure.
- PERA, Miroslav. 1988. *Poljički statut*. Split: Književni krug.
- POPIS 2021. = *Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine*. URL: <https://popis2021.hr/> (6. srpnja 2022.)
- PIVČEVIĆ, Ivan. 1996. *Povijest Poljica*. Split: Društvo Poljičana sv. Jure.
- PIVČEVIĆ, Ivan. 2008. *Sabrani radovi o Poljicima*. Priko: Društvo Poljičana Sveti Jure.
- SKOK, Petar. 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I–IV. Zagreb: JAZU.
- SKRAČIĆ, Vladimir, Ante JURIĆ. 2004. “Krški leksik zadarske regije”. *Geoadria* 9/2: 159–172.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 1986. *Istočnojadranska toponimija*. Split: Logos.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2004. *Bračka toponimija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2009a. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2009b. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- TRECCANI = *Treccani. Vocabolario online*. URL: www.treccani.it/vocabolario/livello2 (13. srpnja 2022.)
- VIDOVIĆ, Domagoj. 2009. “Gradačka toponimija”. *Folia onomastica Croatica* 18: 171–222.
- VIDOVIĆ, Domagoj. 2014. *Začapska onomastika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- VINJA, Vojmir. 1998, 2002, 2004. *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. I. A–H, II. I–Pa, III. Pe–Ž. Zagreb: HAZU – Školska knjiga.

MORPHOLOGICAL FORMS OF KARST IN THE TOPONOMY OF THE DUBRAVA SETTLEMENT IN POLJICA NEAR OMIŠ

KATARINA LOZIĆ KNEZOVIĆ
BOŽENA JUGINOVIĆ

ABSTRACT

The paper discusses the morphological forms of karst in the toponymy of the Dubrava settlement in Poljica, in the hinterland of Omiš. The collected toponyms were compared with the available maps and toponymically processed with regard to the motivation of their creation. A total of 78 toponyms were collected and analysed. The discussed toponyms are related to the shape of the soil (e.g. *Brdo, Kuk, Ober*), motivated by metaphorisation (e.g. *Daske, Sedlo, Ždrilo*), related to the shape and surface properties of the soil (e.g. *Crveni klanac, Duga bađina, Lipe rudine*), the composition of the soil (e.g. *Bilaje, Ljut, Sedra*), its position and relation to other toponyms (e.g. *Dočići, Jezerine, Mali rat*), motivated by the world of plants (e.g. *Dračeva rudina, Komorikov brig*) and animals (e.g. *Orlov kuk, Vučja kamenica*), the religious life of the community (e.g. *Antonska jezera, Ivanjske stine*), and their anthroponymic component (e.g. *Petrov dolac*). The collected toponyms mostly consist of one word. In the two-word toponyms, we find morphological forms of the soil in toponymic metaphors, toponyms that indicate the shape and surface properties of the soil, those related to the composition and characteristics of the soil or water, determined by the position and relationship to other toponyms or areas, motivated by the names of plants and plant communities, animal names and zoonyms, related to existing church buildings or their properties, and anthroponyms. The analysed toponyms motivated by appellations for the geomorphological forms of the karst area of Dubrava are mostly of Slavic origin. Appellation of foreign origin that is reflected in the analysed toponyms is received through the Dalmatian language (*Makirina*).

KEY WORDS:

toponymy, karst lexis, lexis, etymology, Dubrava settlement

